

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Aile Jakobson

LASTEAIADÕPETAJATE ARUSAAMAD KOOLIEELSE LASTEASUTUSE
RIIKLIKU ÕPPEKAVA VALDKONNA KUNST SISUST JA
EESMÄRKIDEST

bakalaureusetöö

Juhendaja: Piret Viirpalu

Läbiv pealkiri: Lasteaiaõpetajate arusaamad kunstitegevustest

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Piret Viirpalu (MA)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Irja Vaas

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2016

Resüme

Lasteaiaõpetajate arvamused koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna Kunst sisust ja eesmärkidest.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate arvamused koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna Kunst eesmärkidest ja sisust ning kunstivaldkonna käsitlemisel tekkinud suuremad probleemid ühe lasteaia näitel. Töös kirjeldatakse kunstitegevuse olulisust koolieelses eas olevale lapsele ja antakse ülevaade koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kunstivaldkonnast.

Töös kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit ning andmeid koguti intervjuudega. Uurimuses osales kaheksa lasteaiaõpetajat ühest Viljandi maakonna lasteaiast. Olulisemate uurimistulemustena võib välja tuua, et lasteaiaõpetajad peavad kunstiõpetuses oluliseks laste tehniliste oskuste valdamist ning valivad eesmärgid enim lapse personaalset arengut silmas pidades. Suurimaks probleemiks on lasteaiaõpetajate endi ebakindlus tehniliste oskuste õpetamisel.

Märksõnad: lasteaiaõpetajad, kunstivaldkond

Abstract

Kindergarten teachers' opinions of the content and the objectives of the field of Art in the national curriculum for preschool child care institutions.

The aim of the bachelor's thesis was to find out kindergarten teachers' opinions of the content and the objectives of the field of Art in the national curriculum for preschool child care institutions, and the major problems that have risen when dealing with the field of art on the example of one kindergarten. In the thesis, the importance of artistic activity for a preschool aged child is described, and an overview of the field of art in the national curriculum for preschool child care institutions is given.

In the thesis the qualitative research method was used, and data was collected by interviews. The study involved eight kindergarten teachers from one randomly selected kindergarten. The results of the research revealed that in art education kindergarten teachers consider the children's proficiency in technical skills important, and choose the goals bearing in mind the child's personal development. The biggest problem is the kindergarten teachers' own uncertainty when teaching technical skills.

Keywords: kindergarten teachers, field of Art in the national curriculum for preschool, art education

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sissejuhatus	5
Kunstiõpetus koolieelses eas	6
Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava.....	10
Varasemad uuringud.....	13
Metoodika.....	17
Valim.....	17
Andmekogumine	17
Andmeanalüüs.....	18
Tulemused	19
Uurimistulemused McKean`i (1998) õpetajate õpetamiskontseptsioonide järgi.....	23
Õpetajate eesmärgid	23
Kõige olulisem sisu	24
Põhimõtted.....	25
Tulemused	26
Lasteaiaõpetajate kunsti õpetamisega seotud probleemid	28
Järeldused	29
Tänu sõnad	32
Autorluse kinnitus	32
Kasutatud kirjandus	33

Sissejuhatus

Töö autor on omandanud kunstialase hariduse Tartu Kunstikoolis ning töötanud lasteaias alates 2003. aastast algselt õpetaja abina, hiljem õpetajana. Kolleegidega kohtudes on mitmel korral juttu olnud koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast ja selle rakendamisest igapäevatoösse. Kunstivaldkonna puhul on olnud sagedaseks teemaks tehnilised oskused, mida õpetajad peavad valdama ning mille edasiandmine mitmetele õpetajatele raskusi on valmistanud. Tehniliste oskuste alla liigitatakse joonistamine, maalimine, voolimine ja meisterdamine (RT I 2008, 23, 152). Paljud lasteaiaõpetajad tunnevad end ebakindlalt teatud tehnikaid käsitledes, kuna neil endal puudub kunstiharidus. Seega võib neile tunduda, et kunstilised tegevused on ainult spetsiaalsete tehnikate õppimised või lihtsalt „tegemised“. Kuid peale kunstitehniliste oskuste hõlmab see ka palju muud: läbi kunsti saame last suunata erinevaid probleeme lahendama, uurima ja avastama ning teistega suhtlema (Vahter, 2005b), mis on oluline avardamaks lapse silmaringi ja arendamaks iseseisvust, lisaks aitab see kujuneda lapse maailmapildil ja sotsiaalsetel väärtushinnangutel. Lapse kooliminekul saab edukuse saavutamisel määravaks see, millised on tema kogemused, kas teda on suunatud vaatlema ja arutlema ning kas ta on saanud teha valikuid ning kas ta on kogunud eduelamust (Tuulmets, 2010).

Eelnevale toetudes otsustas töö autor uurida, millised on lasteaiaõpetajate arusaamad koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kunstivaldkonna sisust ja eesmärkidest ehk kas lasteaiaõpetajate arvates piirdub kunstiõpetus vaid teatud tehniliste oskuste õpetamises lastele või nähakse kunstis võimalust siduda erinevaid valdkondi lapse igakülgse arengu toetamiseks. Samuti soovis töö autor teada, milliste eesmärkidega õpetatakse lastele kunsti koolieelses lasteasutuses - kas lasteaiaõpetajate peamiseks eesmärgiks kunsti õpetamisel on saavutada lapse personaalne, sotsiaalne või kultuuriline areng. Uurimisprobleem on oluline, kuna antud töö autorile teadaolevalt ei ole seni uuritud lasteaiaõpetajate arvamusi koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna Kunst eesmärkide ega sisu osas ning seda, millised on lasteaiaõpetajate arvates kõige olulisemad eesmärgid kunsti õpetamisel.

Käesoleva töö eesmärgiks on teada saada, millised on lasteaiaõpetajate arusaamad koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna Kunst eesmärkidest ja sisust ning millised on lasteaiaõpetajate kõige suuremad probleemid kunsti õpetamisel. Lähtuvalt töö eesmärgist püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on lasteaiaõpetajate arvates kõige olulisemad eesmärgid kunsti õpetamisel lasteaias? Kas lasteaiaõpetajatele on olulisim arendada last personaalselt, sotsiaalselt või kultuuriliselt?
2. Milline on lasteaiaõpetajate arvates kunstivaldkonna kõige olulisem sisu?
3. Millistest põhimõtetest lähtuvad lasteaiaõpetajad kunstivaldkonna õpetamisel?
4. Millised on lasteaiaõpetajate arvates kõige olulisemad tulemused, milleni läbi valdkonna Kunst soovitakse jõuda?
5. Millised on lasteaiaõpetajate arvates kõige suuremad probleemid kunsti õpetamisel ja kuidas nad neid lahendavad?

Töö teoreetilises osas antakse ülevaade kunstiõpetuse mõjust koolieelses eas olevale lapsele, seejärel kirjeldatakse koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kunstivaldkonda. Järgnevalt antakse põgus ülevaade antud teemaga seostuvatest uurimustest. Töö empiirilises osas antakse ülevaade uurimuse metoodikast ja tulemustest.

Kunstiõpetus koolieelses eas

Koolieelses eas olevast lapsest rääkides võib julgelt väita, et tema areng toimub väga kiiresti. Lapse arengu seisukohalt on väga oluline ümbritsev keskkond, kus laps viibib, samuti inimesed tema ümber. Näiteks on lapse vanemad need, kes on lapse esimeseks suunajaks ja õpetajaks, kuidas käituda teatud situatsioonis ning kuidas lahendada teatud probleeme. Vanematelt saadud tagasiside on väga oluline edasiseks tegutsemiseks. Monika Gustavson (2004) räägib oma raamatus „Laste aeg – laste aed“, et täiskasvanud tegevused peegeldavad lapse ellusuhtumist ning lapsed omakorda peegeldavad täiskasvanuid. Lapsele on loomulik teiste jäljendamine. Täiskasvanu peaks seda endale teadvustama ning olema jäljendamist vääri eeskujuks (Gustavson, 2004). Lasteaeda minnes on lisaks lapsevanematele lapse suunajaks ja eeskujuks veel lasteaiaõpetaja, kes aitab koolieast nooremal lapsel saavutada enesekindlust, iseseisvust ja kooliküpsust. Peep Leppik on öelnud, et õpetajad teevad väga keerulist ja ühiskonna seisukohalt tähtsat tööd (Leppik, 2008). Lasteaiaõpetaja tööks on eelkoolipedagoogika: lapse kasvamise, arenemise ja õppimise teadlik ning eesmärgistatud toetamine (Hujala, 2004). Koolieelne kasvatus peab andma lastele tugeva aluse kasvamiseks, arenemiseks ja õppimiseks (Toimintakertomus vuodelta 2012). Laps viibib lasteaias suurema osa oma päevast. Seal ta õpib, mängib, sööb ja ka puhkab. Oma esimesed teadmised

käitumisest kollektiivis saab laps just õpetaja juhendamisel lasteaiast. Alusharidusel on väga oluline roll, sest luuakse nõ vundament kogu järgnevaks kooliteeks. Lapse kogemustest lasteaias sõltub tema suhtumine edasistesse õpingutesse (Jürimäe & Treier, 2008). Oma töös peavad lasteaiaõpetajad teadma, kuidas õpetada ja kasvatada väikelapsi, kuidas märgata erivajadusi (milleks on ka andekus) ning kuidas pakkuda positiivseid emotsioone, mis loovad soodsa pinnase meeldivateks õpinguteks. Neile on seejuures abiks koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, mis rõhutab lapse arengu igakülgset toetamist ja ainevaldkondade lõimimist, et tekiksid seosed uute teadmiste vahel ja kinnistuksid olemasolevad teadmised. Üheks suurepäraseks mooduseks ainevaldkondade lõimimisel on siduda need kunstiga, sest juba väikesed lapsed kasutavad kunsti suhtlemiseks ja maailmast aru saamiseks enne, kui nad oma mõtteid ja tundeid oskavad sõnadega seletada (Danko-McGhee & Slutsky, 2003). Kunst aitab ennast väljendada ning kunstiga tegelemine on loomulik. Juba päris pisikesed lapsed avastavad oma käe, sõrme või pliiatsi tehtud jälje, mida soovitakse korrata veel ja veel. „On alanud lapse lõbus loominguline mäng,“ ütleb Vappu Juss (Juss, 2005: lk 57). Laps proovib ja katsetab palju. Ta tegutseb lõbusalt ja sundimatult. Alguses ei tee laps seda tegevust mitte tulemuse, vaid tegevuse enda pärast. Oma loomingu vaatlus ja selle mõistmine ning hetkel juhuslikuna sündinud kujundite kordamine saabub hiljem (Juss, 2005). Lastele meeldib ka vaadata, kuidas täiskasvanud joonistavad ja maalivad, see annab tõuke jäljendamiseks. Kunstilisteks väljendusteks kasutatakse enamasti oma fantaasiat. Õigete võtete ja parimate tulemusteni jõutakse aga pideva harjutamise ja kordamise tulemusena, järk-järgult õppimise ja kogemuste kaudu (Gustavson, 2004). Nii lapsevanemad kui lasteaiaõpetajad peaksid pakkuma lastele võimalust tegeleda kunstiga iga päev, kuna kunstitegevused stimuleerivad nii lapse mõtlemist, tema loovust kui ka üldist aktiivsust. Läbi kunsti õpitakse vaatlema ümbritsevat maailma, eksperimenteeritakse ja avastatakse kõike enda ümber (Vahter, 2005b).

Laste kunstilises arengus on kogu koolieelne periood määrava tähtsusega, sest just siis arenevad ja kujunevad välja laste baasharjumused ja –oskused kunsti luua, suhtumine enda ja teiste loomingu ja kunstitegevustesse üldiselt. Läbima peab kõik olulised kunstilised etapid alates kritseldamisest lõpetades ühtse pildi saavutamiseks, sest kui lapsel on kahe- või kolmeaastaselt näiteks kritseldamisperiood vahele jäänud, võib juhtuda, et kooliminekuks ei ole tema mootorika niivõrd arenenud, et kirjutama õppida. Ka skemaatiliste joonistuste perioodi mittevõimaldamine lapsele on takistuseks tema arengule (Vahter, 2005a). Väga tabavalt on lapse arengut läbi kunsti kirjeldanud Vappu Juss:

Kunstiga tegelemisel areneb laps:

- emotsionaalselt – laps õpib oma loomingust rahuldust tundma, lõõgastuma, erinevaid tundeid väljendama, valmistama rõõmu nii eakaaslastele, vanematele kui õpetajatele ning kogeb eduelamust;
- sotsiaalselt – laps õpib olema iseseisev ning ise otsuseid tegema, vastutama ja teistesse lugupidavalt suhtuma, oma töövahendeid hoidma ja materjale säästma, austama kunstipärandit ja oma kultuuri;
- füüsiliselt – areneb silma ja käe koostöö, peenmotoorika, kompimismeel;
- vaimselt – laps õpib vaatlama, tähele panema, meelde jätma, kujutama, tundma värve ja vorme, erinevaid töövahendeid ja materjale; planeerima, paigutama, järjestama, korrastama; õpib põhjuse ja tagajärje seost ning uute sõnade tähendusi (Juss, 2005).

Õpetajad peaksid enesele teadvustama, et laps õpib kõigi oma meeltega ja ise tegutsedes. Õpitakse saama kogemusi ja juurde teadmisi. Ka Maria Jürimäe ja Jana Treier (2008) ütlevad oma raamatus „Õppekavad ja lasteaed“, et kõigi meeltega õppimine on teaduslikult põhjendatud. Samuti on väga tähtis õppida koos teistega. Laste arengutase võib olla isegi omavanuste seas väga erinev. Siinkohal võib appi võtta sotsiokonstruktivistliku õpikäsitluse, mis on kogemuste saamine ja teadmiste ehitamine ehk õppimine läbi kõikide meelte, samas rõhutatakse õppimise sotsiaalset olemust. Lapsed, kes on oma arengus teistest ees või omavad teatud nähtuse/probleemi kohta rohkem informatsiooni, saavad omi teadmisi edasi anda teistele ning samas õpivad ka ise läbi õpetamise. Sealjuures õpivad ka täiskasvanud ja tõlgendavad saadud kogemused ja informatsiooni omamoodi ümber (Jürimäe & Treier, 2008).

Ka suhtlemisoskuse arendamisel mängivad olulist rolli kaaslasted, sest kõne abil on laps üha rohkem suuteline oma tegevuse motiive ja eesmärke selgitama (Saarits 2008). Seepärast pööratakse koolieelses eas suurt tähelepanu ka laste sõnavara arendamisele, sest oma tööde kirjeldamisel ja analüüsimisel on keel paratamatu abivahend (Sarapik, 1999). Omavahel suheldes õpivad lapsed käitumist teatud situatsioonides ning arendavad enda väljendusoskust. Üldine hea suhtlemisoskus tuleb rühmas olles kasuks, see on heaks eelduseks koostööks teistega. Mida suurem sõnavara, seda ladusamalt ja mugavamalt saab laps end väljendada. Samuti kujuneb suhtlemisel eakaaslastega ja teiste suurte inimestega välja lapse „mina“ (Kidron, 2004).

Nii nagu on suhtlemisel hea, kui lapsel on lai sõnavara ja teadmised, tuleb pildi kujutamisel kasuks kujutatava objekti hea tundmine. Selleks on hea eelnevalt palju voolida ja meisterdada, mis aitab kaasa väikelaste vormitunnetusele ja on arendavaks teguriks omakorda silmamõõdu ja nägemise kontrollivale osale (Leppik, 2004). Voolimine ja meisterdamine annab võimaluse kujutada midagi ruumiliselt ning selle tulemusena valmib lastel töö, mis on mitmemõõtmeline ja mahuline, igast küljest vaadeldav ja uuritav. Joonistamisega ja maalimisega see võimalus puudub. Jean Piaget` järgi on kõik eelkooliealised lapsed egotsentrilised (viidatud Butterworthi j 2002), st et laps ei suuda eristada subjektiivset objektiivsest, siis voolingu igakülgne vaatlemine aitab lapsel paremini mõista teisi perspektiive. Siinkohal oleks oluline rõhutada, et mida väiksemad on lapsed, seda enam peaks järgima ruumiliselt tasapinnale printsiipi (Lepiksaar, 1997, viidatud Tuulmets, 2010 j).

Sageli väljendavad lapsed end intuiitiivselt. Lastel on vaja vaid võimalust ja julgustust, sest koolieelsel perioodil lapsed teavad, mida teha ning täiskasvanud ei tohiks nende tegutsemisrõõmu takistada (Ivanova & Leppoja, 2007). Tihti soovitakse sekkuda lapse tööprotsessi ning suunata teda tegutsema vastavalt õpetaja plaanidele, kuid õpetaja jaoks peaks olema tähtis lapse huvi, sest laps õpib, kui tal on huvitav (Jürimäe & Treier, 2008). Lapsi õpetades on oluline, et teadmised oleksid rohkem avatud ja lähtuksid hetkeolukorrast. Iga õpetaja peaks silmas pidama ka lapse arengulisi aspekte (Vahter, 2008), individuaalseid võimeid ja isikupära. Väga oluline on tegevused läbi mõelda ja need kavandada. Eelkõige tuleb mõelda sellele, et õpetus oleks lapsest lähtuv. Lapse huvid ja vajadused peaksid olema õpetaja jaoks lähtekohaks. „Oluline on, et täiskasvanu suhtumine ei oleks jäik ja kategooriline. Laps peaks tundma eduelamust,“ ütlevad Leena Ivanova ja Ksenia Leppoja (Ivanova & Leppoja, 2001). Sest kui lapsed saavad kunstiga tegelemisest positiivseid emotsioone, siis kannavad nad neid tundeid läbi oma elu (Vahter, 2008).

Kunstiõpetuses koolieelses lasteasutuses tuleks arvestada sellega, et eelkooliealisele lapsele on õppimiseks kõige loomulikum viis vaatlemine, eeskuju matkimine ja mänguline tegevus (Saarits, 2008). Mängides tunnevad lapsed end turvaliselt ja vabalt. Neil kinnistuvad teadmised ja lahenevad probleemid, sest väikesed lapsed õpivad kogu aeg, igal sammul. Ave Peebo ütleb, et „Mängu ja õppimise vahele on raske piire seada. Õpetaja meisterlikkus avaldub selles, et laps ei taju neid piire ja mida mängulisemaks suudab õpetaja muuta õppimist, seda loomingulisem on tegevus ja lõpptulemusest on näha iga lapse individuaalsust“ (Peebo, 2012). Õpetajalt oodatakse, et ta oskaks õppimiseks soodsa keskkonna luua, kasutades selleks kas mängu, jutukesi, muusikat või muid vahendeid. Ta võiks olla paindlik,

loov ja rutiinivaba, et laste mõtete ja ideedega kaasa minna. Väga tähtis on ka kunstitehniliste oskuste valdamine (Õppe- ja kasvatustegevuse..., 2009), kuna need on olulised edasiseks arenguks kunsti valdamisel ning nende tundmine õpetajal endal lihtsustab kunsti õpetamist ja edasiandmist lastele. Tehnikaid peaks võtma kui vahendeid millegi saavutamiseks ning pidev tehnikate vahetamine ei peaks olema eesmärgiks omaette. Tehnilisi oskusi tuleb ajapikku arendada, et saavutada mitmekülgsus ja vabadus (Tuulmets, 2010). Lapsele tuleb anda võimalus kasutada palju erinevaid tehnikaid, see arendab mitmekülgselt lapse kunstilisi teadmisi ning nii tekib kogemus ja kindlustunne. Lasteaiaõpetaja planeerib koolieelses eas olevale lapsele kunstilisi tegevusi eesmärgistatult ja arvestades lasteaia, rühma ja laste eripäraga, võttes abiks koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava

Kunsti õpetamine vajab õpetajapoolset teadvustamist, mida ja miks õpetada, sest kunst ja pedagoogika moodustavad kunstiõpetuses ühise ala (Tuulmets, 2005). Koolieelses lasteasutuses juhendab kunstitegevusi lasteaiaõpetaja. Tegevusi planeerides tuleb jälgida lasteaia õppekava, mis omakorda lähtub riiklikust õppekavast. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on ära toodud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse korraldus, 6–7aastase lapse eeldatavad üldoskused, valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu, mille hulka kuuluvad 6–7aastase lapse arengu eeldatavad tulemused ning lapse arengu hindamine (RT I 2008, 23, 152). Järgnevalt antakse ülevaade koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonnast Kunst.

Valdkond Kunst eesmärkideks on, et laps:

1. tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
2. kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
3. vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
4. kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
5. kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
6. vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Iga kunstitegevust juhendades peaks lasteaiaõpetaja endalt küsima, miks midagi teha ja kuidas see lastele edasi anda. Tema ülesandeks on planeerida ja läbi mõelda tegevuse sisu, eesmärgid ja tulemused, et arendada lastes teatud oskusi ja saada teadmisi (Vahter, 2008).

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna Kunst sisuks on ära märgitud:

1. kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
2. kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
3. tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
4. kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tarvis on ära toodud järgmised punktid:

1. Lapsele antakse võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist.
2. Last suunatakse vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid.
3. Teemasse sisseelamiseks kasutatakse mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne.
4. Arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida.
5. Last julgustatakse kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus.
6. Kunstitegevusi viiakse läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale.
7. Last suunatakse tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Neis soovitusetes on kõik oluline välja toodud. Õppekava kunstivaldkond on heaks pidepunktiks lasteaiaõpetajate töös, mille järgi koostada lasteaia õppekava. Lisaks on see heaks kontrolldokumendiks, et kõik oluline saaks edasi antud. Samuti saavad lapsevanemad

sealt kinnitust ja tuge, et nii lasteaias kui kodus oleksid tegutsemiseks ühised eesmärgid. See aitab leida ühise suuna (Jürimäe & Treier, 2008).

Vastavalt laste vanusele ja arengule, eristatakse nelja metoodilist suunda kunstivaldkonda käsitledes:

1. Sensorne suund, mis paneb kunstikasvatusele aluse, põhineb lapse kognitiivsel arengul (taju, tähelepanu, mälu ja mõtlemine) ning on seotud meeltega (nägemine, kompimine, kuulmine, haistmine ja maitsmine). Siia kuuluvad vormi- ja värviõpetuse õppemängud.
2. Tehniline suund, mis annab töövahendite kasutamise oskused ja võimaldab tundma õppida materjale. Siia kuulub avastusõpe – laps vaatleb, leiutab ja avastab.
3. Loominguline ehk kreatiivne suund, mis toetub lapse kujutlusvõime ja mõttetegevuse arengule.
4. Suurele kunstile keskenduv suund. Lastele tutvustatakse kunstnikke ja nende töid (nt kunstimuuseumi näol). Kujuneb positiivne suhe kunstisse ja kunstipärandisse.

Lasteaia kunstiõpetuses on kõik nimetatud suunad lõimunud ja kasutusel (Juss, 2005).

Kuna lapsed on aga erinevad ja omanäolised, siis õppekava eesmärkide saavutamine võib samuti olla iga konkreetse õppija puhul erinev. Riiklik õppekava ei ole loomulikult range ettekirjutus, vaid pigem soovituslik. Õppekava võib nimetada nõ kokkuleppeks ühiste väärtuste olemasolust. Õpetajad saavad selle järgi tegevusi planeerida ja valida enda lasteaia või rühma jaoks just selle, mida vaja (Jürimäe & Treier, 2008). Kuidas aga lasteaiaõpetaja koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast aru saab või kuidas seda tõlgendab, sõltub igast lasteaiaõpetajast endast. Õpetajad teevad ise valikuid ning otsuste tegemisel kasutatakse enda vaateid ja uskumusi (Paas, 2007). Kehtivas õppekavas ei ole ära toodud sagedust, kui tihti peaks lasteaiaõpetajad ühes nädalas käelisi tegevusi läbi viima. Seega on lasteaiaõpetajatel vabad käed ning nad võivad kunstiõpetust anda sellises mahus või nii tihti, nagu nad seda kõige paremaks peavad. Tähtis on õpetajate oskus ja julgus õppetegevusi nii mänguliselt kui paindlikult planeerida ning seda kava jooksvalt muuta ja õppeprotsessi suunata (Jürimäe & Treier, 2008).

Kunstikriitik Mari Kartau pakub välja mõned soovitusel, mis peaks aitama igal õpetajal kunsti õpetada:

1. Sisu peaks olema vormist tähtsam, sest tõsisel saavutused vormimeisterlikkuses tulevad nii või naa märksa tõsisema töö ja pikema ajaga kui see on võimalik koolis.
2. Õpetaja informeeritus on oluline. Õpetaja peaks end kursis hoidma reaalses kunstis toimuvaga ning ka kunstiajalooliste nähtustega.
3. Loovus. Mitmeid tehnilisi oskusi saab kasutada erinevalt, kui suhtuda neisse avatud meeltega.
4. Õpetajad võiksid end lahti rebida igapäevasest rutiinist. Lastega peaks rohkem käima väljas ja püüda vaadata, mis igapäevaelus meenutab kunsti.
5. Tegemise kaudu õppimine on alati parem, kui lihtsalt seletamine. Ise läbi tehtud asi jääb meelde. Võluv ja põnev protsess haarab lapsed kaasa.
6. Laste personaalne kohtlemine. Kui anda kõikidele lastele üks teema, peaks edasi tegelema ühekaupa, sest inimeste mõtlemine on erinev. Tuleb jälgida igäuhe arengut.
7. Õppekava ei peaks ületähtsustama, vaid suhtuma sellesse loovalt. Õpetaja peaks ise otsustama, mida ja kuidas õpetada.

Lõpetuseks ütleb ta: „Ole ise kunstnik, sest sa ei saa õpetada seda, mida sa ise ei oska.“
(Kartau, 2005: lk 72)

Varasemad uuringud

See, kuidas riikliku õppekava eesmärgid tegelikkuses ellu rakenduvad, sõltub suuresti lasteaiaõpetajatest, nende arusaamadest, hoiakutest, teadmistest ja uskumustest. Seetõttu huvitab käesoleva bakalaureusetöö autorit, millised on lasteaiaõpetajate arusaamad valdkonna Kunst eesmärkidest ja sisust.

Toetudes uuringutele (Juvonen & Ruismäki, 2005; Lai jt 2000) selgub, et kunstivaldkonna osatähtsus õpetajate arvates on erinev. Näiteks Soomes läbi viidud uuring (Juvonen & Ruismäki 2005) näitas, et õpetajad näevad kunstiõpetust kui tähtsat osa laste enesekindluse ülesehitamisel ning et kunstiõpetus võib olla üheks heaks võimaluseks lapse enesekindluse arendamisel ja mina-pildi kujunemisel. Samuti ilmnes, et see, kuidas lapsed kunstit aru saavad, on seotud nende kogemustega varases lapsepõlves. Lisaks märgiti, et laps võib lahendada raskeid hetki või jagu saada ebameeldivatest tunnetest läbi kunsti ilma, et ta

ise seda tähelegi paneks. See on kunsti üks teraapilisi mõjusid. Uuringu autorite seisukohta näitab nende lause: „Halvim oleks see, et meie lapsed oleksid juba varases lapsepõlves lasteaiaõpetajate käes, kellel ei ole selget visiooni kunstihariduse tähenduslikkusest ja olulisusest väikestele lastele“ (Juvonen & Ruismäki, 2005: lk 7).

Taiwanis uuriti lasteaiaõpetajate arusaamu ja suhtumist kunstiõpetusse. Uuringust (Lai 2000) ilmnes, et kunstiõpetus on liiga õpetajakeskne, mitte lapsest lähtuv. Lastel lasub ühiskonna poolt suur surve, neilt oodatakse häid tulemusi kunstis. Selleks moodustatakse isegi talendiklasse. Vanemad arvasid samuti, et lapsed peaksid olema rohkem andekad ja oskama rohkem kunsti, olema teistest paremad ja õppima nn talendiklassis – kõik see on tähtsam, kui kunstiõpetuse tegelikud eesmärgid. Õpetajad ise aga leiavad, et neile oleks vaja täiendõpet ning et lasteaia kunstiõpetuses oleks vaja muutusi (Lai, 2000).

Araabia Ühendemiraatides aga puudub rahvuslik standard kunstiõpetuses. Lasteaiaõpetajad omavad küll pedagoogilisi teadmisi väikelaste õpetamisest, kuid neil puuduvad sisulised teadmised ja oskused õpetamiseks visuaalset kunsti, kuna neid endid õpetati üldsuunitlusega. Selle probleemi lahenduseks kasutatakse abikunstiõpetajaid, sest õpetajad usuvad, et tänu kunstile paranevad laste üldakadeemilised saavutused. Antud uuring tõi välja lasteaiaõpetajate rahulolematuse: õpetajate arvates on kunstile pühendatud aeg vähene, takistuseks on ka vanemate vähene huvi, samuti õppekava ning sellise digitaalse meedia puudumine nagu fotograafia, arvutigraafika ja video, mis rikastaks noorte õpilaste edasisi õpinguid (Buldu & Shaban, 2010).

Austraalias on tunnustatud kunstiõpetus tähtsaks õppevaldkonnaks, kuid sealgi nentisid lasteaiaõpetajad, et nende ettevalmistus õpingute ajal kunstivaldkonnas oli vähene (Garvis, 2012). Teine uuring tõi välja otsese seose õpetajate oskuste, teadmiste ja enesekindluse vahel teemade õpetamisel ning see oli seotud õpetajate endi eelnevate kogemustega loomingulises kunstis (Alter, Hays & O'Hara 2009).

Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringu (Bae, 1997) tulemused näitasid, et õpetajad arvestavad tundi planeerides, et valitseks tasakaal vabaduse ja struktuuri vahel. Õpetajad leiavad, et kunstiliselt mõtestatud dialoogid õpetajate ja õpilaste vahel soodustavad õpilaste kunstilist arengut. Ning, et ainult materjali etteandmisest ei piisa, et laps areneks kunstiliselt, õpetajad peavad suunama laste kunstilist arengut (Bae, 1997).

Soome ja Eesti ühistööna läbi viidud uuring (Rusanen, Kairavuori & Vahter, 2010) riiklike õppekavade kunstivaldkondade kohta näitab selget erinevust kahe riigi kunstiõpetuse

käsitlemise vahel. Töö autorite arvates on Eesti õpetajatele traditsionaalselt olulisem õpilaste tehnilised oskused ja kaunid tööd, mitte niivõrd laste eneseväljendus. Soomes on aga vastupidi – kõrgelt hinnatakse õpilaste loomingulist eneseväljendusoskust. Riiklike õppekavade sarnaseks jooneks on vabade valikute andmine – õpetajatele ei ole ette kirjutatud mida ja kui palju õpetada, vaid nad saavad ise valida, kuidas kunstõpetus lasteni viia, vastavalt iga õpetaja äranägemise järgi, võttes riikliku õppekava vaid eeskujuks.

Käesoleva töö autori teada ei ole Eestis uuritud lasteaiaõpetajate arusaamu koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkond Kunst sisu ega eesmärkide kohta. Oma lõputöodes (bakalaureuseastmes) on kunstivaldkonda käsitletud üldisemalt ning õppekava kohta on teinud töö M. Mõttus, kes uuris lasteaiaõpetajate hinnanguid 2008. aastal vastu võetud õppekava kunstivaldkonna rakendumise tulemusel toimunud muutuste kohta igapäevatoos Valgamaal (Mõttus, 2013). Üks uuring kunstivaldkonna sisust ja eesmärkidest on läbi viidud põhikooli kunstõpetajate kohta. Seda tegi Piret Paas oma magistritöös „Kunstõpetuse õpetajate arusaamad kunstõpetuse eesmärkidest ja sisust“, milles ta uuris kunstõpetajate õpetamiskontseptsioone. Uuringus selgus, et õpetajad pööravad suurt tähelepanu laste kunstialaste teadmiste ja oskuste kujundamisele, vähem väärtustatakse õpilaste isiksuseomaduste ja sotsiaalsete oskuste arengut kunstõpetuse kaudu (Paas, 2007). Oma töös kirjeldas ta õpetamiskontseptsioone Lam'i ja Kember'i kunsti õpetamise kontseptsiooni 6 dimensiooni abil, millega uuriti keskkooli kunstõpetajaid. Need on järgmised: kunsti õpetamise eesmärk, kunstialaste teadmiste olemus, kunstialane võimekus, meisterlikkus ja loovus, protsess ja produkt ning oodatavad õpiväljundid (Lam & Kember 2004, viidatud Paas, 2007j).

Lasteaiaõpetajaid uurides pidas käesoleva töö autor sobivamaks võrrelda uurimistulemusi Barbara McKean'i (1998) uurimusega, milles ta kirjeldas algkooli kunstõpetajate arvamusi kunstõpetuse mõjust laste arengule ning seetõttu sobib nimetatud töö paremini lasteaiaõpetajate arvamuste võrdluseks. Oma töös määratleb B. McKean õpetajate kontseptsioonid personaalse, sotsiaalse ja kultuurilise arengu järgi, mis tänu kunstile saavutatakse. Antud uuring ei olnud suunatud niivõrd õpetajatele, kuivõrd kunstõpetuse mõjule õpilastele. Õpetajatel kujunesid välja spetsiifilised kontseptsioonid personaalse, sotsiaalse ja kultuurilise arengu kohta õpilastele ja sellele, kuidas kunst sellele arengule kaasa aitab või kuidas mõjutab. Need kontseptsioonid ilmsid õpetajate väidetest selle kohta, milline roll on kunstõpetusel elus ja hariduses ning samuti õpetajate tajutud kunsti mõjust õpilastele.

1. Kunstiõpetuse mõju lapse personaalsele arengule: kunst mõjutab personaalselt kõiki õpilasi, isegi hingeliselt. Õpilaste töö tulemuseks on produkt ehk valmis töö. See võimaldab õpilastel näha oma töö „vilju“ ja enda mõtetest aru saada. Selles kategoorias täheldati, et kunst soosib huvi õppimise vastu, mis tagab hilisemas elus edu. Eraldi märgitakse ära spetsiaalsed oskused, mida kunstis õpitakse. Teadmised ja oskused annavad õpilastele enesekindluse ja ligipääsu nende endi loovale eneseväljendusele. Märgitakse, et alguses peaksid olema oskused ja alles siis saab olla loov. Tähtsustatakse kunstialaste terminite ning kuulsate kunstnike tundmist. Veel rõhutatakse, et lastel peaks olema kunstiga tegeledes lõbus ning nad võiksid välja pakkuda ka oma ideid ja samas lahendada ise omi probleeme. Kunstitööde puhul ei väärtustata kunstilist kvaliteeti, vaid hinnatakse isiklikku panust. Üheks märksõnaks lapse enesekindluse arendamine.
2. Kunstiõpetuse mõju lapse sotsiaalsele arengule: aru saamine üksiku indiviidi suhtest teistega. Õpilased arendavad kunstilisi oskusi töötades grupis ja õpivad aru saama, kuidas erinevad rühmad omavahel suhtlevad. Lahendatakse koos probleeme, sest kunst ühendab õpilasi. Väärtustatakse teiste inimeste eluvaateid. Ühiskonna mõistmine. Kunst aitab kindlaks muuta laste sotsiaalset identiteeti ja aitab näha kaugemale enda tingimustest ning märgata võimalusi laias ühiskonnas.
3. Kunsti mõju lapse kultuurilisele arengule: kunst on olemas kõikides inimestes ning on kvalitatiivselt erinev rohkem tehnilisematest ainetest nagu matemaatika või lugemine. Märksõnadeks on selles kategoorias ajaloo uurimine, inimeste mitmekesisuse aktsepteerimine ja erinevate kultuuride mõistmine (McKean, 1998).

Antud töö eesmärgiks oli teada saada, millised on lasteaiaõpetajate arusaamad koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna Kunst eesmärkidest ja sisust. Lähtuvalt antud töö teoreetilisest osast ja uurimistöö eesmärgist, püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on lasteaiaõpetajate arvates kõige olulisemad eesmärgid kunsti õpetamisel lasteaias? Kas lasteaiaõpetajate eesmärgiks on lapse arendamine (McKean'i kategooriate järgi) personaalselt, sotsiaalselt või kultuuriliselt?
2. Milline on lasteaiaõpetajate arvates kunstivaldkonna kõige olulisem sisu?
3. Millistest põhimõtetest lähtuvad lasteaiaõpetajad kunstivaldkonna õpetamisel?
4. Millised on õpetajate arvates kõige olulisemad tulemused, milleni läbi valdkonna Kunst õpetamise soovitakse jõuda?

5. Millised on lasteaiaõpetajate arvates kõige suuremad probleemid kunstiõpetuses ja kuidas nad neid lahendavad?

Uurimistulemusi võrreldakse B. McKean'i (1998) õpetamiskontseptsioonidega peatükis Tulemused.

Metoodika

Valim

Uurimuses kasutati mugavusvalimit (Rämmel, 2014). Uuritavateks olid ühe Viljandi maakonna lasteaia kaheksa lasteaiaõpetajat. Lasteaiaõpetajate vanus oli 30-48 aastat ning nende tööstaaž jäi 7-24 aasta vahele.

Andmekogumine

Tegemist on kvalitatiivse uurimusega, kus andmete kogumiseks kasutati intervjueerimist. Läbiviidud intervjuud olid oma tüübilt poolstruktureeritud. Sellise valiku kasuks otsustati, sest just poolstruktureeritud intervjuu võimaldab kogutud andmeid hiljem analüüsi käigus paremini võrrelda (Flick 2002). Küsimuste koostamisel võeti aluseks koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (RT I 2008, 23, 152) valdkonnas Kunst ära toodud eesmärgid ja nimetatud valdkonna sisu ning B. McKeani õpetamiskontseptsioonid (McKean, 1998). Intervjuuküsimused jagunesid seitsmeks teemablokiks: Valdkonna Kunst eesmärgid; sisu; praktiline kunstitegevus; vestlused kunstist; keskkond; hindamine; õpetaja teadmised, ettevalmistus ja suhtumine.

Enne põhiuurimuse läbiviimist, viidi läbi prooviintervjuu ühe lasteaiaõpetajaga. Intervjueeritavalt saadud tagasiside põhjal viidi intervjuuküsimustesse sisse parandused ja täiendused. Näiteks küsimus „Kuidas hindate laste töid?“ sõnastus muudeti järgmiselt: „Kuidas annate lastele tagasisidet?“ Mõnele küsimusele oli vajalik lisada suuline selgitus. Prooviintervjuu kestis 24 minutit. Selle transkribeerimine võttis aega üks tund.

Põhiuurimus viidi läbi veebruaris ja märtsis 2016 a. Intervjuude toimumise aja ja koha suhtes lepitati kokku e-posti teel. Samas tutvustati intervjuu teemat, saadi nõusolek intervjuu

lindistamiseks ning selgitati, et intervjuust saadavad andmed on konfidentsiaalsed. Andmete salvestamiseks kasutati nutitelefoniga Samsung Galaxy S4 helisalvesti rakendust. Intervjuudest viis kuus läbi lasteaia siseruumides, kaks õuealal. Kõik intervjuud algasid sissejuhatuseks teema tutvustusega ja koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkond Kunst eesmärkide ja sisu ülevaatamisega. Intervjuud kestsid 30 minutit kuni üks tund. Järgmiseks toimus intervjuude transkribeerimine. Kõik intervjuueeritavad said võimaluse transkribeeritud intervjuude läbilugemiseks. Seda võimalust kasutas üks uuritav, täiendusi ega parandusi ta sealjuures sisse viia ei palunud.

Andmeanalüüs

Transkribeeritud intervjuude analüüsimisel kasutati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Selleks kasutati QCMap tarkvara (<https://www.qcmap.org>). Esmalt laeti transkribeeritud intervjuud nimetatud programmi. Seejärel jaotati tekst ideeühikuteks. Ideeühikuks oli intervjuu teemavaldkonna seisukohalt eraldi tähendust kandev üksus. Kodeerimine toimus uurimisküsimuste kaupa ning selle põhjal, millise koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna Kunst eesmärgi- või sisupunktiga oli tegemist. Kodeerimise aluseks võeti Barbara McKean'i uuritud õpetamiskontseptsioonid (McKean, 1998) ning koode seostati kogu tekstiga (Laherand, 2008). Ideeühikute edasise analüüsi kaudu toodi välja sisult sarnased ideeühikute grupid, mis moodustasid erinevaid kategooriaid. Näiteks uurimisküsimuse „Millised on kõige olulisemad eesmärgid kunsti õppimisel ja õpetamisel lasteaias?“ juures tekkisid koodid: a) kunsti mõju lapse personaalsele arengule – laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest; b) kunsti mõju lapse sotsiaalsele arengule – lapsega koos arutlemine ja analüüsimine; c) kunsti mõju lapse kultuurilisele arengule – erinevate valdkondade lõimimine.

Uurimuse usaldusvääruse suurendamiseks kasutati kaaskodeerija abi, kes on uuritava teemaga seotud ning kes kodeeris kaks transkribeeritud intervjuud täies mahus, kasutades selleks samuti QCMap tarkvara. Kodeerimise tulemustes olulisi lahknevusi ei esinenud. Kõikide uuritavate lasteaiaõpetajate nimed on konfidentsiaalsuse huvides asendatud numbritega. Töö autor ei pidanud uurimispäevikut, vaid tegi jooksvalt märkmeid vihikusse.

Uurimuse läbiviimine toimus järgmiselt:

1. Intervjuuküsimuste väljatöötamine – jaanuar 2016

2. Prooviintervjuu läbiviimine – veebruar 2016
3. Intervjuude läbiviimine ja nende transkribeerimine – märts 2016
4. Andmete analüüsimine ja kokkuvõtte tegemine – aprill 2016
5. Töö vormistamine – aprill, mai 2016

Tulemused

Transkribeeritud intervjuude analüüsi tulemusena esitatakse uurimisküsimuste vastused uuritavate lasteaiaõpetajate kaupa.

Õpetaja nr 1 pidas kõige olulisemaks eesmärgiks lapsele tehniliste oskuste õpetamist ning et tal oleks kooliminekuks teatud võtted selged. Järgmiseks oluliseks eesmärgiks oli lapse tahe kunstiõpetuses osaleda ja tema loovuse arendamine.

Kunstiõpetuse kõige olulisemaks sisuks pidas ta tehniliste oskuste, vaatluse ja vestluse õpetamist.

Oma põhimõteteks kunsti õpetamisel nimetas ta lapsele algsete tövõtete õpetamist, et laps oleks kooliminekuks teatud tehnikad ja teadmised omandanud. Ka arvestab õpetaja laste ealiste iseärasustega. Kunstilisi tegevusi läbi viies peab ta oluliseks mitte sekkuda lapse tööprotsessi, vaid laseb tal iseseisvalt ja isikupäraselt kujutada.

Kõige olulisemaks tulemuseks kunstiõpetuses oleks antud õpetaja jaoks, et laps teatud tehnilised võtted omandab ning et ta tahaks ja julgeks kunstiõpetuses kaasa teha.

Kõige suuremaks probleemiks pidas ta kindlustunde puudumist tehniliste oskuste (maalimise) õpetamisel. Lahendusi otsib ta internetist.

Õpetaja nr 2 pidas kõige olulisemaks eesmärgiks samuti lapsele tehniliste oskuste õpetamist, vaatlemis- ja kirjeldamisoskuse arendamist, suhtlemist, erinevate valdkondade lõimimist ning loomisrõõmu.

Kõige olulisemaks sisuks pidas ta kunstiõpetuses tehniliste oskuste algteadmiste omandamist, vaatlus- ja vestlusoskuse õppimist.

Oma põhimõteteks kunsti õpetamisel nimetas ta lastele algteadmiste edasiandmist. Samuti kunstiõpetuse korraldamist nii, et lastel tekiks tahe tööd teha. Ka hindab ta õpetajapoolset mittesekkumist.

Kõige olulisemaks tulemuseks kunstiõpetuses on tema jaoks, et lastel oleksid kooliminekuks algteadmised kunstist ning selged tehnilised oskused ja –võtted. Samuti laste kunstiteemaline analüüsi oskus.

Kõige suuremaks probleemiks oli tema jaoks halb materjalide kättesaadavus ja ideede nappus. Ideede jaoks otsis ta lahendusi internetist ja raamatutest.

Ka õpetaja nr 3 pidas kõige olulisemaks lapsele tehniliste oskuste õpetamist. Järgnesid vaatlusoskuse ja väljendusoskuse arendamine, loomisrõõm ja õpetajapoolne mittesekkumine.

Kõige olulisemaks sisuks kunstiõpetuses pidas ta lapse kujutamise- ja väljendusoskuse arendamist ja tehniliste oskuste õpetamist.

Oma põhimõteteks kunsti õpetamisel nimetas ta laste loomisrõõmu saavutamist, tehniliste oskuste õpetamist, lastesse ja nende töödessa hinnanguvaba suhtumist ning õpetajapoolset mittesekkumist.

Kõige olulisemaks tulemuseks oleks lastel tehniliste oskuste valdamine ning kunstiõpetuse lõimimisel teiste ainevaldkondadega tekkinud seosed.

Kõige suuremaks probleemiks pidas ta tehniliste oskuste (joonistamise) õpetamist. Lahenduseks mainis ta pidevat proovimist ja katsetamist.

Õpetaja nr 4 jaoks oli olulisimaks eesmärgiks lapse tegutsemisrõõm ning osalemine kunstitegevustes. Tähtsad olid ka arutlemine ja analüüs, vestlused ning lapse väljendusoskus. Samuti käeliste oskuste arendamine ning lapse loovuse arendamine.

Kõige olulisemaks sisuks kunstiõpetuses pidas ta lapse kujutamise- ja väljendusoskuse arendamist, vaatlusi ja vestlusi kunstist.

Oma põhimõteteks kunsti õpetamisel nimetas ta lastele positiivsete emotsioonide võimaldamist ja käeliste oskuste arendamist.

Kõige olulisemaks tulemuseks kunstiõpetuses oleks laste rõõm tehtud tööst. Ka laste suhtlemisoskuse parandamine.

Kõige suuremaks probleemiks pidas ta samuti tehniliste oskuste (joonistamise) õpetamist ja üldist kindlustunde puudumist. Selle kompenseerimiseks nimetas ta teiste (kolleegide) tegevuste vaatlemist ja neilt õppimist.

Õpetaja nr 5 pidas kõige olulisemaks eesmärgiks valmistada laps ette kooliks, st lapsele teadmiste õpetamist ja kinnitamist ning arendada lapse tehnilisi oskusi, et neid saaks edaspidi koolis edasi arendada.

Kõige olulisemaks sisuks kunstiõpetuses pidas ta lapse väljendusoskuse arendamist. Oluliseks pidas ta veel vaatlusi, vestlusi ning ülesannete kavandamisel eakohasust.

Oma põhimõteteks kunsti õpetamisel nimetas ta laste ealiste iseärasustega arvestamist ja õpetajapoolset mittesekkumist.

Kõige olulisemaks tulemuseks kunstiõpetuses oleks laste kujutamise- ja väljendusoskuse tõstmine ning üldine tegutsemisjulgus.

Kõige suuremaks probleemiks pidas ta tehniliste oskuste (voolimise ja skulptuuri) õpetamisel kindlustunde puudumist. Vastuseid oma küsimustele otsib ta internetist ja raamatutest.

Õpetaja nr 6 - kõige olulisemaks eesmärgiks oli lapse loomisrõõm ja tegutsemisjulgus. Teiseks oli lapsele tehniliste oskuste õpetamine ja üldiselt tema käelise arengu toetamine.

Kõige olulisemaks sisuks kunstiõpetuse pidas ta lapse kujutamise- ja väljendusoskuse arendamist ning vaatlusi ja vestlusi kunstist.

Oma põhimõteteks kunsti õpetamisel nimetas ta oskuslikku juhendamist, mitte ülemäära sekkumist ning et koolieelikud ei jäta oma töid poolikuks, vaid oskaksid viimistleda ja lõpetada.

Kõige olulisemaks tulemuseks kunstiõpetuses oleks algteadmiste saamine ja tehniliste oskuste tundmine, samuti laste kujutamise- ja väljendusoskuse saavutamine ning tegutsemisjulgus.

Kõige suuremaks probleemiks pidas ta tehniliste oskuste (maalimise ja joonistamise) õpetamisel kindlustunde puudumist. Ka tema otsib probleemidele lahendusi kolleegidelt, internetist ja raamatutest.

Õpetaja nr 7 jaoks oli samuti kõige olulisemaks eesmärgiks lapse loomisrõõm ning et laps kasutaks õpitud võtteid ja vahendeid. Samuti olid olulised lapse käelise arengu toetamine ja kunstiõpetuse lõimimine teiste ainevaldkondadega.

Kõige olulisemaks sisuks kunstiõpetuses pidas ta lapse loovuse arendamist, arutlusi ja analüüsi ning vestlusi lastega.

Tema põhimõtteks kunsti õpetamisel on arvestada laste eakohasusega. Et ülesanded oleksid piisavalt keerulised ja huvitavad, mitte liiga lihtsad.

Kõige olulisemaks tulemuseks kunstiõpetuses oleks, et laps oskaks rõõmu tunda loomisest ja et lapsel oleks enamus töövahendite kasutamisoskus.

Kõige suuremaks probleemiks nimetas ta erinevate tehnikate õpetamise ebakindlust ning lahenduseks olid tema jaoks internet ja raamatud.

Õpetaja nr 8 pidas kõige olulisemaks laste loovuse arendamist. Järgnesid tehniliste oskuste õpetamine (kooliks ettevalmistamine) ja laste tahe kunstitegevuses osaleda. Oluline oli ka lastes enesekindluse kasvatamine, neile eduelamuse pakkumine ja kunstiõpetuse lõimimine teiste ainevaldkondadega.

Kõige olulisemaks sisuks kunstiõpetuses pidas ta laste eneseväljendusoskuse arendamist läbi kunsti. Oluliseks sisuks pidas ta veel tehniliste oskuste õppimist, vaatlusi ja vestlusi kunstist.

Oma põhimõtteks kunsti õpetamisel nimetas ta laste eakohasusega arvestamist ning analüüsi kasutamist. Lisaks pidas ta oma põhimõtteks siduda kunstiõpetus väärtuskasvatusega.

Kõige olulisemaks tulemuseks kunstiõpetuses oleks lapse tehniliste oskuste ja kunstivahendite kasutamisoskuse saavutamine. Samuti lapse kujutamise ja väljendamise arendamine, enesekindluse tõstmine ning eduelamuse pakkumine lapsele. Tähtis on ka kunstiõpetuse lõimimine teiste ainevaldkondadega.

Kõige suuremaks probleemiks pidas ta seda, et töötades eriealiste lastega, on tema jaoks keeruline leida igale lapsele sobiva raskusastmega ülesanne. Lisaks ei tunne ta ennast kunsti õpetades kindlalt. Abi saab ta erialastest raamatutest ja internetist.

Uurimistulemused McKean`i (1998) õpetajate õpetamiskontseptsioonide järgi

Järgnevat kirjeldatakse uurimistulemusi McKean`i (1998) õpetajate õpetamiskontseptsioonide järgi uurimisküsimuste kaupa.

Õpetajate eesmärgid

1. Millised on kõige olulisemad eesmärgid kunsti õpetamisel lasteaias?

1.1. Kunstiõpetuse mõju õpilase personaalsele arengule – antud kategooria alla liigitatavaid vastuseid mainiti kõige rohkem. Olulisemaks eesmärgiks peeti loomisrõõmu (õppekavas märgitud 1. eesmärk), et laps tunneks rõõmu loovast eneseväljendamisest.

Näiteks öeldi: „Et laps tunneks kunstitegevuses osalemisest rõõmu.“ (õpetaja nr 6)

Et lapsel oleksid lasteaiast kooli minekuks selged peamised töövõtted (õppekavas märgitud 4. eesmärk) ning et laps kasutaks õpitud võtteid ja vahendeid (samuti 4. eesmärk õppekava järgi)

„Õpetada lapsele selgeks põhilised peenmotoorilised võtted, mis on kõige edaspidise aluseks. Siin pean silmas siis näiteks õiget pintli/pliiatsihoidu ning käärade kasutamist.“ (õpetaja nr 8)

Veel tähtsustati lapse loovuse arendamist.

Näiteks võib tuua taas õpetaja nr 8 lause: „Eelkõige lähtun põhimõttest toetada lapse loovust andes talle võimaluse kujutada asju just nii, nagu ta neid näeb.“

1.2. Kunstiõpetuse mõju lapse sotsiaalsele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid mainiti vähem kui personaalse arengu kategooria vastuseid. Mainiti lapsega koos arutlemist ja analüüsimist (õppekava järgi 3. eesmärk).

„See on väga vajalik. See arendab väljendusoskust, selgitab sulle lapse mõttemaailma, mis ta seal mõtleb selle juures.“ (õpetaja nr 5)

Vestluse arendamist pidas tähtsaimaks eesmärgiks üks õpetaja.

„/.../ laps räägib sulle, mida ta teeb. See arendab.“ (õpetaja nr 4)

1.3. Kunstiõpetuse mõju lapse kultuurilisele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid mainiti vähem kui sotsiaalse arengu kategooria alla liigitatavaid

vastuseid, kuid kõik vastused liigitusid koodi alla „erinevate valdkondade lõimimine“.

Õpetaja nr 7 arvas, et kunst on hea võimalus erinevaid valdkondi lõimida. Ka õpetaja nr 2 lisas, et oluliseks eesmärgiks on kunst seostada teiste valdkondadega.

Kõige olulisem sisu

2. Milline on kunstivaldkonna kõige olulisem sisu?

2.1. Kunstiõpetuse mõju lapse personaalsele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid mainiti kõige rohkem. Kunstivaldkonna kõige olulisemaks sisuks pidasid lasteaiaõpetajad laste kujutamise- ja väljendamisoskuse arendamist. See on ka koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas ära toodud valdkonna Kunst sisu esimene punkt – kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul.

Näiteks arvas õpetaja nr 3: „Võibolla kõige olulisemaks pean lapse eneseväljendust. Et ta julgeks ja oskaks oma tundeid ning emotsioone läbi kunsti väljendada.“

Teiseks oluliseks sisuks peeti tehniliste oskuste arendamist (õppekava järgi 3. punkt).

Õpetaja nr 2: „Minu juurest peaks laps saama need algoskused, mida edasi arendada kas siis vanemas rühmas või koolis. Et oleksid tehnilised võtted kõik tuttavad.“

Veel arvati, et õpetajal peavad endal olema tehnilised oskused selged:

„Tehnilised oskused on minu jaoks väga olulised, need hõlbustavad minu tööd ja annavad mulle juurde võimalusi lastele õpetamist kergemaks teha ja huvitavamaks.“ (õpetaja nr 3)

2.2. Kunstiõpetuse mõju lapse sotsiaalsele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid mainiti vähem kui personaalse arengu kategooria vastuseid. Kõik nimetatud vastused liigitusid koodi alla “vaatlemine ja vestlused kunstist“ (õppekava järgi 4. punkt).

„Vaatus annab lapsele ettekujutuse, milline see asi peaks välja nägema või millest üldse jutt.“ (õpetaja nr 3)

„Kasutan arutelu ja analüüsi kunstitegevustes eranditult alati. Pean oluliseks, et laps teab, miks ta konkreetses kunstitegevuses osaleb ja oskab ka tulemust hiljem analüüsida.“ (õpetaja nr 3)

2.3. Kunstiõpetuse mõju lapse kultuurilisele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid ilmses vaid üks. Sarnaselt õpetamise eesmärkidega mainiti kunstiõpetuse oluliseks sisuks lõimimist teiste valdkondadega.

„Kunstiõpetus tähendab minu jaoks erinevate valdkondade lõimimist.“ (õpetaja nr 8)

Põhimõtted

3. Millistest põhimõtetest lähtuvad lasteaiaõpetajad kunstivaldkonna õpetamisel?

3.1. Kunstiõpetuse mõju lapse personaalsele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid mainiti kokku kõige rohkem. Kõige enam märgiti eakohasust.

Õpetaja nr 5 tööpõhimõtteks oli: „/.../ et ei oleks liiga rasked ülesanded, et oleks lapse vanusele vastav, eakohane.“

Õpetaja nr 7: „Et see oleks lapsele eakohane ja arendav tegevus.“

Lapse tahe tööd teha, rõõm kunstist ning et oleks lapse poolt tööle individuaalne lähenemine olid võrdselt tähtsustatud. Oluliseks peeti tegutsemisrõõmu:

„Isiklikult on minu jaoks oluline, et laps tunneks rõõmu mida ta teeb“ (õpetaja nr 3)

Ning, et õpetajad ei sekkuks ülemäära lapse tööprotsessi:

„Ta (laps) teeb selle ikkagi ise. See on oluline.“ (õpetaja nr 2)

3.2. Kunstiõpetuse mõju lapse sotsiaalsele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid mainiti vähem. Oluliseks peeti analüüsi ja lapse selgitust oma tööle.

Õpetaja nr 2: „Tähtis on, et ta oskaks mulle ära seletada, mida ja miks ta nii tegi.“

Eraldi arutelu ja analüüsi pidas tähtsaks üks õpetaja ning lausus:

„Kasutan arutelu ja analüüsi kunstitegevustes eranditult alati. Pean oluliseks, et laps teab, miks ta konkreetsetes kunstitegevustes osaleb ja oskab ka tulemust hiljem analüüsida.“ (õpetaja nr 8)

3.3. Kunstiõpetuse mõju lapse kultuurilisele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid mainiti samuti vähem. Oma tööpõhimõtteks märgiti lõimida kunstiõpetus väärtuskasvatusega.

Näiteks ütles õpetaja nr 2 nii: „Teiste töödele õpime ütleva midagi positiivset, sest kõik ju pingutasid, et tuleks hea töö. Näitan eeskujuga ja kiidan, siis kiidavad ka nemad järgi.“

Üheks oluliseks tööpõhimõtteks peeti ka seda, et laste töid peaks vaatama erapooletult, hinnanguvabalt.

Õpetaja nr 8: „Kunst on vaataja silmades ja teise lapse hinges ja ma leian, et kellelgi ei ole õigust kritiseerida lapse tööd või veel vähem seda hinnata.“

Tulemused

4. Millised on õpetajate arvates kõige olulisemad tulemused, milleni läbi valdkonna Kunst õpetamise soovitakse jõuda?

4.1. Kunstiõpetuse mõju lapse personaalsele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid anti kokku kõige rohkem. Kõige olulisemaks tulemuseks, milleni sooviti läbi kunstivaldkonna jõuda, oli tehniliste oskuste saavutamine. Oluline oli, et laps oskaks kunstivahendeid õigesti käes hoida ning kasutada:

„Isiklikult on minu jaoks oluline, et laps tunneks rõõmu sellest, mida ta teeb ja saab läbi selle ka värviõpetuse ning oskuse kasutada pintslit, kääre, liimi, plastiliini ja saab teada, et värve on võimalik omavahel segada, selle tulemusena tekib uus värv.“ (õpetaja nr 3)

Oluliseks tulemuseks mainiti veel lapse tegutsemisjulguse ja loomisrõõmu saavutamist ning seda, et laps peaks olema kooliminekuks teatud võtted omandanud.

4.2. Kunstiõpetuse mõju lapse kultuurilisele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid ilmnes vähem. Oluliseks tulemuseks peeti seoste tekkimist ja kunstivaldkonna lõimimist teiste valdkondadega.

Õpetaja nr 8: „Kunstitegevusi on minu arvates väga lihtne lõimida teiste valdkondade tegevustega ja seda tehes on neist ka tõenäoliselt kõige rohkem kasu.“

4.3. Kunstiõpetuse mõju lapse sotsiaalsele arengule kategooria alla liigitatavaid vastuseid ilmnes vaid ühel korral. Üheks tulemuseks, milleni läbi valdkond Kunst soovitakse jõuda, on lapse hea suhtlemisoskus.

„Tähtis on, et ta oskaks nii mulle kui teistele ära seletada, mida ja miks ta nii tegi.“
(õpetaja nr 2)

Järgnevas tabelis näidatakse, kuidas lasteaiaõpetajad jaotuvad McKean`i (1998) õpetamiskontseptsioonide järgi uurimisküsimuste alla.

Tabel I. Lasteaiaõpetajate õpetamiskontseptsioonid uurimisküsimuste kaupa

Õpetaja nr	Eesmärgid kunsti õpetamisel (küsimus nr 1)	Kunstivaldkonna kõige olulisem sisu (küsimus nr 2)	Põhimõtted, millest lähtuda kunsti õpetamisel (küsimus nr 3)	Tulemused, milleni kunsti õpetamise soovitakse jõuda (küsimus nr 4)
1	PA	PA + SA	PA	PA
2	PA	PA + SA	PA + KA	PA
3	PA	PA + SA	PA + KA	PA + KA
4	PA	PA + SA	PA	PA + SA
5	PA	PA + SA	PA + SA	PA
6	PA	PA + SA	PA	PA
7	PA	PA + SA	PA	PA
8	PA	PA + SA	PA + SA + KA	PA + KA

PA – Personaalne areng läbi kunsti; SA – Sotsiaalne areng läbi kunsti; KA – Kultuuriline areng läbi kunsti

Joonistused välja õpetajate profiilid vastavalt sellele, millise kontseptsiooni esindajaks nad oma vastuste põhjal uurimisküsimuste kaupa liigitavad. Täiesti kokku langesid kolme õpetaja profiilid (õpetaja nr 1, 6 ja 7), kõigi teiste vahel esines erinevusi.

Lasteaiaõpetajate kunsti õpetamisega seotud probleemid

Kõige suuremaks probleemiks pidasid lasteaiaõpetajad tehniliste oskuste õpetamise edasiandmist.

„Ma arvan, et ma tahaks kindlamalt end tunda maalimises. Mul on selline tunne, et ma võiksin neile midagi õpetada veel midagi maalimise kohta.“ (õpetaja nr 1)

Samuti oli probleemiks enda joonistamisoskus:

„Joonistamisega on nii, et ma ise ka õpin etapiliselt ja lapsed õpivad minu järgi, minuga koos.“ (õpetaja nr 6).

Mainiti ka materjalide kättesaadavust kunstiõpetuses:

„Ei meeldi see, et mõned materjalid jäävad rahapuuduse pärast soetamata.“ (õpetaja nr 2)

Veel üheks puuduseks oli ka kindlustunde puudumine lastele voolimist ja skulptuuri õpetades:

„Mingit voolimist või skulptuuri tehes ma ennast väga kindlalt ei tunne.“ (õpetaja nr 5)

Üldise kindlustunde puudumist kunstiõpetust käsitledes mainisid kaks õpetajat.

„Võiks rohkem osata ja teada kuidas erinevaid tehnikaid kasutada.“ (õpetaja nr 7)

Ka eakohasust mainiti:

„Võibolla see, et töötades eri vanuses lastega, on sageli väga keeruline leida iga lapse jaoks täpselt sobiv töö raskusaste.“ (õpetaja nr 8)

Kõik intervjueeritud lasteaiaõpetajad tundsid, et kunstiteemalised koolitused oleks neile vajalikud.

„Vaja oleks aga rohkem maalimisega seoses või joonistamisega seoses, kuidas neid õpetada.“ (õpetaja nr 2)

Veel tunti, et puudu on sellistest koolitustest, mis oleksid rohkem praktilise suunitlusega.

*„Võiks olla rohkem teadmisi mida ja kuidas teha. Lõimimise osas ka rohkem praktikat.“
(õpetaja nr 7)*

„Kõige enam sooviksin osaleda koolitustel, mis annaks erinevaid ideid ja nippe, kuidas kunstivaldkonda kõige efektiivsemal moel lasteni viia ehk siis praktiline pool. Samuti huvitaksid mind koolitused laste loovuse arendamise ja loodusmaterjalide erinevate kasutamiskiiside kohta kunstitegevustes.“ (õpetaja nr 8)

Probleemide lahenduseks pakkusid lasteaiaõpetajad kunstiteemalistel koolitustel osalemist. Veel lahendavad nad kunstiõpetuses tekkinud probleeme saades mõtteid ja ideid interneti vahendusel, erinevatest erialastest raamatutest ja kolleegidega suheldes.

Järeldused

Käesolevas bakalaureusetöös anti ülevaade kunstiõpetuse mõjust eelkooliealisele lapsele ja kirjeldati läbi viidud uurimust, millega selgitati välja lasteaiaõpetajate arusaamad Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkond Kunst eesmärkidest ja sisust.

Uurimisküsimustele saadud vastuste analüüsimise tulemusena võib väita, et lasteaiaõpetajad väärtustavad enim lapse personaalset arengut läbi kunsti. Saadud tulemused sarnanevad põhikooli kunstiõpetajate seas läbiviidud uuringu (Paas 2007) tulemustega, Sarnasus seisneb selles, et ka käesolevas uurimuses osalenud õpetajad pidasid kõige olulisemaks õpilaste kunstialaste teadmiste ja oskuste arendamist ning vähem oluliseks peeti õpilaste isikuomaduste ja sotsiaalsete oskuste arengu saavutamist kunsti õppimise kaudu. Uurimistöös sooviti teada saada kõige olulisemad eesmärgid kunsti õppimiseks ja õpetamiseks lasteaiaõpetajate arvates. Intervjueeritud lasteaiaõpetajate jaoks oli kõige olulisemaks eesmärgiks lastele pakkuda kunstiõpet, kus laps saab algteadmised tehnilistest oskustest ja materjalide käsitlemisest ning kus ta tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. Samuti soovivad õpetajad arendada laste loovust andes neile palju erinevaid materjale ja vahendeid omandamiseks mitmekülgseid kogemusi ja saavutamaks isikupärast loomingut. Teiseks taheti teada, mis on lasteaiaõpetajate jaoks kunstiõpetuse kõige olulisem sisu. Uuritud

lasteaiaõpetajate jaoks on tähtis laste kujutamise- ja väljendamisoskus ehk kuidas lapsed oma tundeid ja mõtteid õpivad nähtaval kujul edasi andma. Laste enesekindluse tõstmisel peeti oluliseks positiivsete kogemuste ja eduelamuse pakkumist. Kolmandaks sooviti teada, millistest põhimõtetest lähtuvad lasteaiaõpetajad kunstivaldkonna õpetamisel. Uuringu tulemustest selgus, et ülesannete valikul lähtuvad õpetajad eakohasusest, et lastel säiliks tegutsemisrõõm. Kunstiõpetuses soovitakse olla pigem juhendaja rollis, st lasteaiaõpetajad väärtustavad laste individuaalsust tähtsustades õpetajapoolset mittesekkkumist laste loometegevustesse. Neljandaks tundi huvi, millised on kõige olulisemad tulemused, milleni läbi valdkonna Kunst soovitakse jõuda. Selgus, et peamiseks oodatavaks tulemuseks oleks laste tehniliste oskuste valdamine, sest lasteaiaõpetajad soovivad, et lastel oleks kooli minnes juba teatud algoskused olemas, mida edasi arendada. Veel soovitakse, et kunstiõpetus aitaks lastel saavutada tegutsemisjulgest. Et lastel ei tekiks hirmu lahendatava probleemi ees. Kunstiõpetuse tulemusena võiksid lapsed tunda rõõmu nii protsessis osalemisest kui valmis tehtud tööst.

Teiseks väärtustavad lasteaiaõpetajad lapse sotsiaalset arengut läbi kunsti. Õpetajate arvates on kõige olulisemaks eesmärgiks eneseväljendus- ja suhtlemisoskuse saavutamine nii arutluse kui analüüsi toel. Soovitakse, et laps oskaks põhjendada oma valikuid. Küsimusele „Milline on kunstivaldkonna kõige olulisem sisu?“ vastustest ilmnes, et õpetajate arvates on kunstiõpetuse olulisimaks sisuks vaatlema õppimine ja vestlused nii lapse enda kui teiste tehtud töödest. Püütakse aru saada, kuidas sünnib laste kunstilooming. Lasteaiaõpetajate põhimõteteks kunstivaldkonna käsitlemisel on, sarnaselt oluliste eesmärkidega, arutluse ja analüüsi kasutamine. Lastele antakse võimalus selgitada, mida ta oma töös kujutas ja mida ta sellest arvab, ehk siis arutletakse ja analüüsitakse tehtud tööd. Kõige olulisemaks tulemuseks kunstivaldkonna käsitlemisel peetakse suhtlemisoskuse saavutamist.

Kolmandaks väärtustavad lasteaiaõpetajad lapse kultuurilist arengut läbi kunsti. Kõigi nelja uurimisküsimuse vastustest ilmneb, et lasteaiaõpetajate jaoks on väga oluline valdkondade vaheline lõimimine. Kõige olulisemaks eesmärgiks, sisuks ja tulemusteks kunstiõpetuses on uuritavate jaoks valdkondade vaheline integratsioon, et lastel tekiksid seosed ja kogemused juba omaks võetud teadmiste täiendamisel. Kunstivaldkonda käsitledes on õpetajatel põhimõteteks siduda kunstiõpetus väärtuskasvatusega, õpetades tolerantsust ja austust teistesse inimestesse, nende töödesse. Lisaks on lasteaiaõpetajate põhimõteteks, et lastesse ja nende loominguusse suhtutakse hinnanguvabalt. Väärtustatakse igapäevast panust tehtud töödesse ja arvestatakse lapse iseloomu ja arengutaset.

Viimasena selgitati välja lasteaiaõpetajate probleemid kunstivaldkonda käsitledes. Uuringust ilmnis, et lasteaiaõpetajad tunnevad ennast ebakindlalt erinevaid tehnilisi oskusi õpetades. Nad osaleksid meeleldi erinevatel kunstiteemalistel koolitustel. Igapäevatöös lahendavad nad probleeme kolleegidega arutledes, ka internetis ja raamatutest abi otsides.

Töö autori jaoks oli huvitav, et lasteaiaõpetajad pidasid tehniliste oskuste valdamist ja õpetamist väga oluliseks, kuid ise tundsid end nimetatud oskuste käsitlemisel ebakindlalt. Põhjus, miks õpetajad tehniliste kunstialaste oskuste edasiandmist oluliseks pidasid, võib olla seotud sellega, et õpetajatele on oluline laste edasine käekäik ja hakkamasaamine koolis. Nad soovivad, et lapsed oleksid juba lasteaiast kooli minnes tuttavad erinevate kunstitehnikate ja materjalidega. Töö autori jaoks on oluline ka uuritavate arusaam, et kunstiõpetus ei ole pelgalt kunstitehniliste oskuste mehhaaniline õppimine, vaid lapse igakülgne toetamine tema käelise osavuse ja loomingulise mõtlemise arendamiseks. Sama olulised on õpetajate jaoks ka lapse kogetud eduelamus ning kunstiõpetuse integreerimise tulemusel tekkinud seosed ja saadud teadmised.

Töö autor sai käesoleva uurimusega kinnitust arusaamale, et lasteaiaõpetajad tunnevad end ebakindlalt kunstiõpetuses lastele tehniliste oskuste õpetamisel. Selle ebakindluse põhjused võivad olla seotud nii sellega, et nende esmaõppes ei ole kunstioskuste õpetamisele piisavalt tähelepanu pööratud, õpetajad ei ole ehk piisavalt vajalikke teadmisi omandanud ega täiendõppe võimalust saanud või selles osalenud. Järgnevalt võiks soovitada uurida, kas eksisteerib seos lasteaiaõpetajate tööstaaži, ettevalmistuse ja õpetamiskontseptsioonide vahel. Selleks, et paremini mõista õpetajate arusaamade ja nende poolt läbiviidavate kunstitegevuste vahelist seost, võiks lisaks intervjuerimisele kasutada ka vaatlust, et teha võimalikke ettepanekuid lasteaiaõpetajate esmaõppe ja täiendkoolituse läbiviimisel.

Kuna käesoleva töö puhul on tegemist kvalitatiivse uurimusega, mille valim on väga väike, siis ei saa selle tulemusi üldistada kõikide lasteaiaõpetajate arusaamadele. Siiski loodetakse saadud tulemuste põhjal pakkuda huvitavat lugemismaterjali teistele õpetajatele ja õppekava koostajatele ning võimalust lasteaiaõpetajate arusaamadega arvestamiseks koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna Kunst arendamisel ja rakendamisel.

Tänuõnad

Töö autor tänab lasteaiaõpetajaid uuringus osalemise eest ning abikaasat toetuse eest.

Autorluse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri:

Kuupäev:

Kasutatud kirjandus

- Alter, R., Hays, T. & O'Hara, R. (2009). Creative Arts Teaching and Practice: Critical Reflections of Primary School Teachers in Australia. *International Journal of Education and the Arts*. Külastatud aadressil <http://www.ijea.org/v10n9/>
- Bae, J-H. (2004). Learning to Teach Visual Arts in an Early Childhood Classroom: The Teacher's Role as a Guide. *Early Childhood Education Journal*. Külastatud aadressil <http://link.springer.com/article/10.1023%2FB%3AECEJ.0000024116.74292.56#/page-1>
- Buldu, M. & Shaban, M.S. (2010). Visual Arts Teaching in Kindergarten Through 3rd-Grade Classrooms in the UAE: Teacher Profiles, Perceptions and Practices. *Journal of Research in Childhood Education*. Külastatud aadressil <http://eric.ed.gov/?id=EJ929586>
- Butterworth, G. (2002). Arengupsühholoogia alused. TÜ Kirjastus
- Danko-McGhee, K. & Slutsky, R. (2003). Preparing Early Childhood Teachers to Use Art in the Classroom. *Art Education* Vol. 56, No. 4. Külastatud aadressil https://www.jstor.org/stable/3194059?seq=1#fndtn-page_scan_tab_contents
- Flick, U. (2002). An introduction to qualitative research. SAGE publications
- Garvis, S. (2012). Exploring current arts practice in kindergartens and preparatory classrooms. *Early Childhood Australia*. Külastatud aadressil <http://www.earlychildhoodaustralia.org.au/our-publications/australasian-journal-early-childhood/index-abstracts/ajec-vol-37-4-2012/exploring-current-arts-practice-kindergartens-preparatory-classrooms/>
- Gustavson, M. (2004). *Laste aeg – laste aed. Alternatiivsed võimalused pedagoogikas. Abimaterjal lasteaiaõpetajatele ja lapsevanematele*. Kirjastus: PreMark
- Hujala, E. (2004). *Uuenev alusharidus. Tea ja toimetä, lk 3*. Tallinn: Kirjastus Ilo
- Ivanova, L. & Leppoja, K. (2001). *Hakkame joonistama*. Tallinn: Kirjastus Ilo
- Ivanova, L. & Leppoja, K. (2007). *Käelistest tegevustest lasteaias ja nende integreerimisest teiste ainevaldkondadega, lk 3*. Tea ja toimetä.
- Juss, V. (2005). Kunstikasvatusest lasteaias. M. Vikat, H. Treier & I. Raudsepp (Toim), *Muusika ja kunsti õpetamisest, lk 56-59*. Riiklik eksami- ja kvalifikatsioonikeskus.

- Juvonen, A. & Ruismäki, H. (2005). *Kindergarten teacher student's conceptions about children's Art education in Finland*. University of Finland. Külastatud aadressil http://www.mv.helsinki.fi/home/hruismak/julkaisut_files/Riika_AJHR.pdf
- Jürimäe, M. & Treier, J. (2008). *Õppekavad ja lasteaed*, lk 68-86, 202. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Kartau, M. (2005). Performance'i kunstist ja selle õpetamisest. *Muusika ja kunsti õpetamisest*, lk 68-72. M. Vikat, H. Treier, I. Raudsepp. Tallinn, Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.
- Kidron, A. (2004). *Suhtlemine. Inimsuhted ja suhtlemispsühholoogia*, lk 124, 188. Tallinn: Mondo
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava* (2008). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv>
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*, lk 285. OÜ Infotrükk
- Lai, P. (2000). Kindergarten Teachers' Beliefs and Attitudes about Developmentally Appropriate. *Art Practice in Taiwan*. *Iowa Research Online*. Külastatud aadressil <http://ir.uiowa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1360&context=mzwp>
- Leppik, P. (2008). *Õpetajatöö psühholoogilisi probleeme*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Leppik, P. (2004). *Lapse ja tema mõtlemise arendamine*. Tartu: TÜ Kirjastus
- McKean, B. (1998-1999). Teachers' conceptions of art education: fostering personal, social and cultural development through the arts. *Arts and Learning Research*, 23-37. Külastatud aadressil <https://eric.ed.gov/?q=McKean%2c+1998&id=ED446005>
- Mõttus, M. (2013). *Valgamaa lasteaiaõpetajate hinnangud 2008. Aastal vastu võetud õppekava kunstivaldkonna rakendumise tulemusel toimunud muutuste kohta igapäevatoös*. Publitseerimata baklaureusetöö. Tartu Ülikool
- Paas, P. (2007). *Kunstiõpetuse õpetajate arusaamad kunstiõpetuse eesmärkidest ja sisust*. Publitseerimata magisträtöö. Tartu Ülikool
- Peebo, A. (2012). *Kunstiõpetus läbi mängu. Tea ja toimeta alushariduses*. Tallinna Ülikool: Haridusteaduste instituut. Külastatud aadressil http://www.teatoimeta.ee/Kunstiõpetus_labi_mangu_708.htm

Rusanen, S., Kairavouri, S. & Vahter, E. (2010). Creative self-expression as a goal for visual art education – Finnish and Estonian perspectives. Külastatud aadressil

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/18823>

Rämmel, A. (2014). Valimi moodustamine. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Tartu Ülikool. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/valimid>

Saarits, Ü. (2008). Eneseteeninduse ja enesekohaste oskuste areng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*, lk 88. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Sarapik, V. (1999). Keel ja kunst, lk 9. Tallinn : Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus

Toimintakertomus vuodelta 2012 (2012). *Suomen varhaiskasvatus ry*. Külastatud aadressil http://ecef.org/wp-content/uploads/2013/10/Toimintakertomus_2012.pdf

Tuulmets, A. (2005). Tunni- ja töökavaga seotud mõisted kunstiõpetuses. *Muusika ja kunsti õpetamisest*. M. Vikat, H. Treier, I. Raudsepp. Tallinn, Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus

Tuulmets, A. (2010). Kunst. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes*, lk 367- 387 Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium

Vahter, E. (2005a). Kunstikasvatus lasteaias. Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetuse käsiraamat, lk 199-212. Tartu: Atlex

Vahter, E. (2005b). Kunstiõpetusest I kooliastmes. *Muusika ja kunsti õpetamisest*. M. Vikat, H. Treier, I. Raudsepp. Tallinn, Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus

Vahter, E. (2008). Kunstitegevused. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*, lk 247, 250. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad. (2009). Tallinn: Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus

Lisa 1 Küsimustik

Küsimused Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkond Kunst eesmärkide ja sisu kohta

Valdkond Kunst eesmärgid:

- Millised on Teie arvates kõige olulisemad eesmärgid kunsti õppimisel ja õpetamisel lasteaias
- Millised on Teie arvates kõige olulisemad tulemused, milleni läbi valdkonna Kunst õpetamise soovite jõuda?

Valdkond Kunst sisu:

Vaatlus:

- Kas kasutate kunstitegevustes vaatlust? Millist tüüpi vaatlust? (Kas siis ettekavatsetud või pigem ettekavatsemata vaatlust.) Mida vaatlete?
- Kas vaatlete tuntud kunstnike töid? Kui vaatlete, siis mil moel Te neid lastele esitlete?

Praktiline kunstitegevus:

- Kes ja kuidas valib kunstitöö jaoks teema?
- Milline on Teie arvates valdkonna Kunst kõige olulisem sisu?
- Millistest põhimõtetest lähtute kunstivaldkonna õpetamisel?
- Kuidas toimub kunstitegevustes kasutatavate materjalide ja tööriistade valik?
- Mida kunstitöödel kujutatakse? Näiteks mida olete tähele pannud, kui lapsed iseseisvalt tegelevad nt joonistamisega (vabal ajal).
- Kuidas suunate lapsi kujutama nende kujutusmaailma?
- Mida tähendab Teie jaoks loov eneseväljendus?
- Kui oluline on Teie jaoks uute või erinevate tehniliste oskuste (joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine) vahendite ja materjalide tutvustamine?

Vestlused kunstist:

- Milline on Teie arvates vestluse roll kunstitegevuse juures? Kas peate vestlust oluliseks ning kui tihti Te vestlust kasutate?
- Mida arvate arutlemise ja analüüsi eesmärkide kohta? Miks see on vajalik? Kui palju Te kasutate kunstitegevustes arutlemist ja analüüsi?

Keskkond:

- Milline on Teie arvates sobilik füüsiline ja emotsionaalne keskkond kunstitegevuste läbiviimiseks?
- Kuidas loote kunstitegevuseks soodsa keskkonna? (Kas mängitakse, lauldakse, kuulatakse muusikat vms enne käelise tegevuse juurde asumist?)
- Kus kunstitegevusi läbi viiakse? (Kas selleks on eraldi ruum?)
- Kas ja milliseid tegevusi viite läbi õues? Milliseid materjale kasutate õues?

Hindamine

- Kuidas suunate lapsi jälgima kaaslasti päeva jooksul ning mil moel õpetate andma hinnanguid teiste töödele?
- Kuidas Te hindate laste töid? Või kuidas Te annate lastele tagasisidet?

Õpetaja teadmised, ettevalmistus, suhtumine:

- Kas tunnete end kindlalt kunsti õpetades?
- Mis Teile meeldib või ei meeldi kunstivaldkonda käsitledes?
- Kas valdkonnas Kunst on Teie jaoks midagi, mis probleeme valmistab? Kuidas Te neid probleeme lahendate?
- Kas ja kui palju otsite kunstitegevuste kohta abimaterjale või plaanitava teema/töö kohta lisainformatsiooni?
- Kas Te vajate kunstiteemalisi koolitusi? Millisele koolitusele või kursusele tahaksite minna? Kas olete ise otsinud käelise tegevusega seoses lisakoolitusi?

Täna Teid, et vastasite minu intervjuu küsimustele!

Lisa 2. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Aile Jakobson,

(sünnikuupäev: 08.05.1978)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Lasteaiaõpetajate arusaamad koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna Kunst sisust ja eesmärkidest,

mille juhendaja on Piret Viirpalu,

- 1.1.reprodutseerimiseks, säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace- is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 18.05.2016.